

УДК 336.02.316

Вікторія Глібівна БАРАНОВА

доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку, Одеський національний економічний університет, Україна, e-mail: lavika@rambler.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1724-957X>

ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ СТРАХУВАННЯ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ

Баранова, В. Г. *Ефективний механізм страхування : методичні підходи до оцінювання.* Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2021. № 1 (76). С. 127–134.

Анотація. Предметом дослідження, який висвітлений у статті, є механізм страхування, а саме: сутність механізму страхування, методологія дослідження, методи визначення ефективності. Метою дослідження є поглиблення теоретичних основ застосування механізму страхування страховиками і формулювання підходів до оцінки його ефективності. Методологією дослідження виступають загальнонаукові та спеціальні методи. У результаті дослідження на основі опрацювання наукових джерел визначено сутність механізму страхування. Проведений аналіз методологічних підходів до вивчення та дослідження механізму страхування дозволив обґрунтувати необхідність їх доповнення системним підходом, що забезпечує розгляд механізму з позицій комплексності та дозволяє виявляти системні прогалини у функціонуванні страхових компаній, державному регулюванні. Механізм страхування розглянутий з точки зору ефективності його функціонування. Сформульовано вимоги щодо завдань механізму страхування, ступінь виконання яких й буде свідчити про ефективність його дії. Запропоновано поняття «соціально значимі види страхування», що дозволяє розширити змістовне визначення категорії страхування. Визначено методи оцінювання ефективності механізму страхування відповідно до сформульованих завдань, наведено формули розрахунків, за якими можна оцінити ефективність механізму страхування за складовими завдань. Використання введених понять у теорію страхування дозволило сформулювати пропозиції щодо вдосконалення страхового законодавства в частині обов'язкових видів страхування та державного регулювання. Сферою застосування отриманих результатів є державне регулювання діяльності небанківських фінансових установ, діяльність страхових компаній.

Ключові слова: механізм страхування; ефективність; соціально значимі види страхування; методи оцінювання; державне регулювання; завдання механізму; процесний і системний підходи дослідження.

Викторія Глебовна БАРАНОВА

доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой финансового менеджмента и фондового рынка, Одесский национальный экономический университет, Украина, e-mail: lavika@rambler.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1724-957X>

ЭФФЕКТИВНЫЙ МЕХАНИЗМ СТРАХОВАНИЯ: МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНИВАНИЮ

Баранова, В. Г. *Эффективный механизм страхования : методические подходы к оцениванию.* Вестник социально-экономических исследований : сб. науч. трудов. Одесса : Одесский национальный экономический университет. 2021. № 1 (76). С. 127–134.

Аннотація. Предметом исследования статьи является механизм страхования, а именно: сущность механизма страхования, методология исследования, методы определения эффективности. Целью исследования является углубление теоретических основ применения механизма страхования страховщиками. Методологией исследования выступают общенаучные и специальные методы. В результате исследования на основе обработки научных источников определена сущность механизма страхования. Проведенный анализ методологических подходов к изучению и исследованию механизма страхования позволил обосновать необходимость их дополнения системным подходом, что обеспечивает рассмотрение механизма с позиций комплексности и позволяет выявлять системные пробелы в функционировании страховых компаний, государственном регулировании. Механизм страхования рассмотрен с точки зрения эффективности его функционирования. Сформулированы требования к задачам механизма страхования, степень выполнения которых и будет свидетельствовать об эффективности его действия. Предложено понятие «социально значимые виды страхования», что позволяет расширить содержательное определение категории страхования. Определены методы оценки эффективности механизма страхования в соответствии с сформулированными задачами, приведены формулы расчетов, по которым можно оценить эффективность механизма страхования. Использование введенных понятий в теории страхования позволило сформулировать предложения по совершенствованию страхового законодательства в части обязательных видов страхования и государственного регулирования. Сферой применения полученных результатов является государственное регулирование деятельности небанковских финансовых учреждений, деятельность страховых компаний.

Ключевые слова: механизм страхования; эффективность; социально значимые виды страхования; методы оценки; государственное регулирование; задачи механизма; процессный и системный подходы исследования.

Victoria BARANOVA

Doctor of Economics, Professor, Head of Financial Management and Stock Market Department, Odessa National Economic University, Ukraine, e-mail: lavika@rambler.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1724-957X>

EFFECTIVE INSURANCE MECHANISM: METHODOLOGICAL APPROACHES TO EVALUATION

Baranova, V. (2021). *Effective insurance mechanism: methodological approaches to evaluation* [Efektyvnyi mekhanizm strakhuvannia: metodychni pidkhody do otsiniuvannia], Socio-economic research bulletin, Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen' (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 1 (76), pp. 127–134.

Abstract. The subject of research, which is covered in the article, is the insurance mechanism, namely: the essence of the insurance mechanism, research methodology, methods for determining the effectiveness. The purpose of the study is to deepen the theoretical foundations for the application of the insurance mechanism by insurers and to formulate approaches to assess its effectiveness. The research methodology is general and special methods. As a result of research on the basis of processing of scientific sources the essence of the insurance mechanism is defined. The analysis of methodological approaches to the study and study of the insurance mechanism allowed to justify the need to supplement them with a systematic approach, which provides consideration of the mechanism from the standpoint of complexity and allows to identify systemic gaps in the operation of insurance companies, government regulation. The insurance mechanism is considered from the point of view of efficiency of its functioning, requirements concerning tasks of the insurance mechanism which degree of performance will testify to efficiency of its action are

formulated. The concept of socially significant types of insurance is offered, which allows to expand the meaningful definition of the category of insurance. Methods for evaluating the effectiveness of the insurance mechanism in accordance with the formulated tasks are defined, calculation formulas are given, according to which it is possible to evaluate the efficiency of the insurance mechanism for the components of the tasks. The use of the introduced concepts in the theory of insurance allowed to formulate proposals for improving the insurance legislation in terms of compulsory insurance and government regulation. The scope of the obtained results is the state regulation of non-banking financial institutions activity, and insurance companies activity.

Keywords: *insurance mechanism; efficiency; socially significant types of insurance; evaluation methods; state regulation; tasks of the mechanism; process and system approaches of research.*

JEL classification: G220; G230

DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(76\).2021.127-134](https://doi.org/10.33987/vsed.1(76).2021.127-134)

Постановка проблеми у загальному вигляді. Страховий сектор є невід’ємною складовою економіки будь-якої країни та всесвіту. Його функціонування спирається на розгалужену мережу страхових компаній, інфраструктурних елементів, державний нагляд та регулювання. Разом з тим, ефективно чи неефективно функціонування одного з головних суб’єктів страхових відносин, а саме страховиків, залежить від наявного механізму страхування. Саме механізм страхування або іноді ще визначають страховий механізм забезпечує комунікацію між всіма елементами страхової сфери: між страховиками та страхувальниками, державою, брокерами, агентами, агенціями, перестраховиками, пулами і т.і. У цьому контексті одною з функцій такого страхового механізму стає комунікаційна, на відміну від функцій механізму страхування на рівні страховика. Тому вважаємо за доцільне виділення страхового механізму сфери страхування та механізму страхування в межах суб’єкта господарювання – страховика. Як на рівні сфери страхування, так і на рівні страховика можна говорити про ефективність страхового механізму або механізму страхування, й хоча ці два механізми дещо відрізняються й не є тотожними, певний інтерес представляє механізм страхування страхової компанії. Зауважимо, що механізм страхування здебільшого розглядається як послідовність дій з проведення операцій страхування, відшкодування, оформлення страхових випадків та інших супутніх процедур, а питання його ефективності практично не досліджується.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідженню сфери страхування, розвитку страхового ринку держави та всесвіту, окремих елементів інфраструктури, державного нагляду присвячено чимало науково та практично орієнтованих робіт. Вкажемо на фундаментальні дослідження цього напрямку. Це такі автори як О. О. Гаманкова [1], О. В. Кнейслер [2], Р. В. Пікус [3], Н. В. Ткаченко [4], Ширінян Л. В. [5] та ін. Разом з тим, визнаючи важливість механізму страхування у діяльності страховиків, належної уваги цьому механізму не приділено.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Останнім часом у наукових публікаціях відмічаються зміни у складі інструментів механізму страхування, пов’язаних з діджиталізацією, проблемами капіталізації, необхідністю впровадження нового закону зі страхування, необхідністю пришвидшення впровадження Solvency-II у діяльність страховиків, але власно проблема оцінювання ефективності механізму страхування не розглядається. Зауважимо, що

іноді механізм страхування частково досліджується в контексті фінансового механізму, що є правомірним і доцільним, але така постановка проблеми не вирішує питання, яким чином оцінити ефективність механізму страхування.

Постановка завдання. Враховуючи вищенаведене метою статті є поглиблення теоретичних засад застосування механізму страхування страховиками та формулювання підходів щодо оцінювання його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страхування як вид діяльності щодо захисту майнових інтересів тільки тоді буде спроможним виконувати свої функції, коли буде створено відповідний ефективний механізм. У більшості випадків під механізмом страхування розуміють способи організації: руху фінансових потоків від страхувальника до страховика (страховий внесок); подання претензії при настанні страхового випадку від страхувальника до страховика (документальне оформлення); оцінювання збитку страховиком або відповідною організацією (страхова експертиза); виплату страхового відшкодування страхувальнику (з урахуванням операцій перестрахування); внутрішні організаційні процеси щодо компенсації збитків (врегулювання відносин з перестраховиком, застосування регресної вимоги і т.д.). Такий підхід надає можливість розглядати механізм страхування з точки зору процесного підходу, але не з точки зору системного підходу, що передбачає розгляд механізму страхування як системи підмеханізмів зі внутрішніми зв'язками та ієрархією. До того ж, у науковій літературі приділено недостатньо уваги оцінюванню дієвості механізму страхування та визначенню його ефективності.

Узагальнюючи існуючі напрацювання [1; 2; 3; 5; 6] у цьому напрямку будемо вважати, що під ефективним механізмом особистого страхування розуміється сукупність методів, прийомів, важелів, які забезпечують виконання завдань, покладених на механізм страхування. Із цього випливає, що, враховуючи складові системи страхування, а саме: мету, принципи, завдання, суб'єктів та об'єкти страхування, інфраструктуру, систему забезпечення (організаційна, інформаційна, законодавча складові), необхідним є формулювання завдань механізму страхування, ступінь виконання яких й буде свідчити про ефективність його дії.

До таких завдань можна віднести:

- формування страхового фонду достатнього для виконання страхових зобов'язань з урахуванням відхилень по критичних випадках. Це означає, по-перше, що страховий тариф повинен бути розрахований таким чином, щоб у страховика була можливість здійснити страхові виплати у випадку суттєвого збільшення страхових випадків; по-друге, повинна бути забезпечена потужна інвестиційна складова діяльності страховика, для того, щоб за рахунок інвестиційного прибутку покрити непередбачуване збільшення страхових виплат;

- страхові тарифи повинні бути комплексними, тобто враховувати значну кількість однорідних страхових випадків з метою диверсифікації страхування, зменшення вартості страхування, що буде сприяти заохоченню страхувальників до страхування;

- страховий тариф повинен забезпечувати прибуток страховику достатній не тільки для нормального функціонування, але й для покриття витрат на проведення досліджень з розвитку страхування (поява нових ризиків, поповнення і впорядкування статистичної бази страхових випадків, впровадження нових видів страхування тощо);

- соціально значимі види страхування повинні бути обов'язковими. Тобто необхідно підвищити роль держави у процесах регулювання страхової діяльності;
- орієнтація на територіальний розподіл страхування;
- активізація страхування, зокрема, особистого при формуванні соціального пакету в корпоративному секторі. Важливим є включення до соціального пакету й деяких видів майнового страхування та страхування відповідальності. У цьому випадку компанія буде вигідно відрізнитися від інших, що буде «прив'язувати» робітника до робочого місця, створить умови стимулювання праці та залучення високопрофесійних співробітників.

Визначені завдання можуть бути оцінені за допомогою низки показників, які пропонуються, а низка завдань потребує внесення змін до законодавства з попереднім науковим обґрунтуванням. До того ж, при оцінці ефективності необхідним є визначення меж коливання того чи іншого показника, що також потребує проведення ґрунтовних наукових досліджень.

Пропонуємо наступні методичні підходи щодо оцінювання ефективності механізму страхування.

Для того, щоб оцінити чи є певні ризики соціально значимими, потрібно дати визначення самого поняття соціально значимий ризик. Ідентичними соціально значимому ризику можна вважати суспільно визнані ризики [7], тобто такі, що мають значні страхові наслідки та суттєве значення у забезпеченні захисту суспільства, значне страхове відшкодування та можуть бути прийняті на страхування.

Необхідність визначення переліку суспільно (соціально) визнаних (значимих) видів страхування зумовлена наступним: кількість та масштаби втрат від наслідків діяльності людини постійно збільшується. При цьому на державу покладається все більша відповідальність за компенсацію збитків. Так близько 250 мільйонів гривень буде виділено на часткову компенсацію збитків, завданих аграріям Одеської області посухою (2020 р). Сумарні збитки становили 6,5 млрд. грн. [8]. Збитки від повені у Закарпатті у 2020 р. становили 125 млн. грн. Загальні збитки від повені оцінили на суму 3–4 млрд. грн. Об'єднані громади Івано-Франківської області отримали з держбюджету майже 345 млн. грн. на проведення заходів з ліквідації наслідків червневої повені [9].

На сьогодні також прикладом соціально значимого ризику є пандемія коронавірусу. Страхові компанії вже здійснюють страхування від коронавірусу, але воно не є обов'язковим. За висловленнями деяких медиків така пандемія не остання й людство чекає низка потрясінь. Тому вже сьогодні вважаємо за доцільне внесення змін у страхове законодавство України у 7 розділ «Види обов'язкового страхування» Закону України «Про страхування» та доповнення таким видом страхування як страхування від вірусних захворювань, що мають ознаки пандемії. При цьому отримані кошти від такого страхування частково можуть бути спрямовані на фінансування медичних закладів, що можуть забезпечити сучасну кваліфікаційну медичну допомогу при настанні таких захворювань, проведення превентивних заходів. У цьому напрямку необхідним є посилення ролі держави у регуляторних процесах (встановлення частки страхових внесків, які будуть спрямовуватися на фінансування медичних закладів, які спроможні забезпечити надання відповідної медичної допомоги).

При введенні такого виду страхування (визначення платників внесків, порядку формування накопичень у складі страхового фонду, який формує страховик,

порядку відшкодування при настанні страхового випадку, унормування відносин з медичними закладами і т.і.) стає можливим оцінити ефективність механізму страхування за формулою:

$$E_{\text{мсві}} = \frac{(CB_i - \Phi Z)}{BZ_i} \quad (1)$$

де $E_{\text{мсві}}$ – ефективність механізму формування страхового фонду за певним i -им видом страхування (у даному випадку обов'язкового/необов'язкового виду страхування від вірусних захворювань, що мають ознаки пандемії);

CB_i – сума страхових внесків з даного i -го виду страхування;

ΦZ – сума на фінансування медичного закладу (закладів);

BZ_i – сума страхового відшкодування за даним видом страхування;

i -ий вид страхування.

Якщо цей показник значно більше 1, то такий механізм за даним видом страхування є ефективним. Якщо менше 1, то страховий тариф: 1) може бути побудований неправильно; 2) значні суми були перераховані медичним закладам й вони повинні бути додатково обґрунтовані (на першому етапі перерахування інвестиції можуть бути значними, а віддача – віддаленою у часі; на другому етапі – сума відрахувань значно менша). Якщо страхових виплат (відшкодувань) не було і виникає ситуація з 0 у знаменнику, тоді ситуація не розглядається й механізм страхування за цим показником вважається ефективним. Разом з тим, варто враховувати, що, якщо така ситуація повторюється значний проміжок часу, то стає можливим припинення страхування за таким видом.

За наявності не одного виду страхування, незалежно від того, чи є він обов'язковим або соціально значимим, необхідним є застосування наступної формули:

$$E_{\text{мсв}} = \sum \frac{CB_i - B_i}{BZ_i} \quad (2)$$

де B_i – сума, яка підлягає вирахуванню згідно з встановленими правилами.

Сума, яка підлягає вирахуванню згідно з встановленими правилами, може бути не тільки сумою, яка спрямовується на фінансування, наприклад, медичних закладів, але й будь-яким відрахуванням, що забезпечує фінансову стійкість та гарантування виплат страховика. Наприклад, відрахування до гарантійного фонду виплат, формування фонду фундаментальних досліджень у сфері страхування і т.і. Такий перелік може встановлювати (рекомендувати як орган нагляду, так й власне страховик, адже наявність такого фонду не впливає на фінансовий результат страховика напряму (оподаткований дохід не зменшується), але забезпечує стратегічний розвиток страхової компанії.

Якщо цей показник значно більше 1, то такий механізм за складовою «страховий тариф» є ефективним. Ситуація, коли $E_{\text{мсв}}$ менше 1 свідчить про прорахунки у визначенні тарифу, здійсненні необґрунтованого фінансування інших робіт (B_i). Ситуація, коли у знаменнику 0, майже нереальна, але, якщо у складових $E_{\text{мсв}}$ з'являється у знаменнику 0 (немає відшкодувань), то така складова приймається за 1.

Щодо оцінювання ступеню виконання завдання з орієнтацією на територіальний розподіл страхування, то оцінювання можна визначити за допомогою показника концентрації страхування, який може бути обчислений за формулою:

$$PK_i = \frac{CB_i}{СП_i} \quad (3)$$

де PK_i – рівень концентрації страхування за i -им видом страхування;

$СП_i$ – кількість страхових полісів з i -го виду страхування на визначеній території.

У якості визначеної території може бути прийнята територіальна громада. Межі коливання даного показника страховик може визначити шляхом експертного опитування й на цій основі приймати рішення щодо ефективності механізму страхування.

У загальному вигляді ефективність механізму страхування може бути оцінена за формулою середньозваженого показника. Середньозважений показник – це середнє значення, яке враховує важливість або вагу кожного значення, у даному випадку складової ефективності механізму страхування за відповідними завданнями. Зрозумілим є те, що до такого розрахунку повинні бути залучені експерти.

Висновки і перспективи подальших розробок. Запропоновані методичні підходи до визначення ефективності механізму страхування є спробою автора розглянути та оцінити даний механізм з системних позицій, розширити науковий горизонт пізнання, підвищити рівень обґрунтованості та ефективності механізму страхування, вдосконалити законодавство України у сфері страхування. Зроблені пропозиції будуть сприяти виробленню обґрунтованих рішень щодо розвитку страхування на рівні страховика, сприяти об'єднанню страхового сектора та інших секторів економіки. Разом з тим, вважаємо за необхідне відмітити, що мало дослідженою залишається сфера страхування та її страховий механізм з точки зору розвитку його функцій, завдань та відповідних інструментів, що може стати не тільки науковим напрямом дослідження, але й прикладною сферою діяльності на рівні регулятора ринку небанківських фінансових установ.

Література

1. Гаманкова О. О. *Ринок страхових послуг України : теорія, методологія, практика* : монографія. Київ : КНЕУ, 2009. 283 с.
2. Кнейслер О. В. *Ринок перестраховання України : теоретико-методологічні домінанти формування та пріоритети розвитку* : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
3. Пікус Р. В., Винокурова К. Ю. *Особливості розвитку страхового ринку в умовах інформаційного суспільства*. Економіка та держава. 2020. № 6. С. 180–185.
4. Ткаченко Н. В. *Нові погляди на розвиток ринку страхових послуг*. Економічний дискурс. 2020. Вип. 2. С. 183–184.
5. Шірінян Л. В., Арич М. І., Багацька К. В. та ін. *Конкурентоспроможність страхового ринку України в умовах активізації глобалізаційних процесів* : монографія. Київ : Ліра-К, 2020. 404 с. URL: <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/30994> (дата звернення: 21.12.2020).
6. Баранова В. Г. *Фінансовий механізм функціонування страхової системи* : монографія. Одеса : ВМВ, 2009. 380 с. URL: <http://dSPACE.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2391> (дата звернення: 21.12.2020).

7. Баранова В. Г. *Стратегічні напрями розвитку страхового ринку України*. Інноваційні напрями розвитку страхового ринку України : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19-20 квітня 2016 р.). Київ : ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана», 2016. С. 16–19. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/22141/16-19.pdf?sequence=1> (дата звернення: 23.12.2020).
8. *Аграріям частково компенсують збитки завдані посухою* / Одеська обласна державна адміністрація : сайт. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/agrariyam-chastkovo-kompensuyut-zbytku-zavadni-posuhoiu> (дата звернення: 04.01.2021).
9. *Компенсації отримали майже всі постраждали від паводків на Буковині* / УКРІНФОРМ : сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3063736-kompensacii-otrimali-majze-vsi-postrazdali-vid-pavodkiv-na-bukovini.html> (дата звернення: 05.01.2021).

References

1. Hamankova, O. O. (2009). *Ukrainian insurance services market: theory, methodology, practice*: monograph [Rynek strakhovykh posluh Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia], KNEU, Kyiv, 283 s. [in Ukrainian]
2. Kneisler, O. V. (2012). *Reinsurance market of Ukraine: theoretical and methodological dominants of formation and development priorities*: monograph [Rynek perestrakhuvannia Ukrainy: teoretyko-metodolohichni dominanty formuvannia ta priorytety rozvytku: monohrafiia], Tsentр uchbovoi literatury, Kyiv, 416 s. [in Ukrainian]
3. Pikus, R. V. & Vynokurova, K. Yu. (2020). *Features of insurance market development in the conditions of information society* [Osoblyvosti rozvytku strakhovoho rynku v umovakh informatsiinoho suspilstva], Ekonomika ta derzhava, No. 6, s. 180–185 [in Ukrainian]
4. Tkachenko, N. V. (2020). *New views on the insurance market development* [Novi pohliady na rozvytok rynku strakhovykh posluh], Ekonomichniy diskurs, Vyp. 2, s. 183–184 [in Ukrainian]
5. Shirinyan, L. V., Arych, M. I. & Bagatska, K. V. (2020). *Competitiveness of insurance market of Ukraine in the conditions of globalization processes intensification*: monograph [Konkurentospromozhnist strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh aktyvizatsii hlobalizatsiinykh protsesiv: monohrafiia], Lira-K, Kyiv, 404 s. Retrieved from: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/30994> [in Ukrainian]
6. Baranova, V. H. (2009). *The financial mechanism of the insurance system*: monograph monograph [Finansovyi mekhanizm funktsionuvannia strakhovoi systemy: monohrafiia], VMV, Odessa, 380 s. Retrieved from: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2391> [in Ukrainian]
7. Baranova, V. H. (2016). Strategic directions of development of the insurance market of Ukraine. *Innovative directions of the insurance market development of Ukraine*: Proceeding of the International scientific-practical conference (Kyiv, April 19-20, 2016) [Stratehichni napriamy rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy], Innovatsiini napriamky rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy: materialy III Mizhnarodnoi nauko-vo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 19-20 kvitnia 2016 r.), Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet, Kyiv, s. 16–19. Retrieved from: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/22141/16-19.pdf?sequence=1> [in Ukrainian]
8. *Farmers are partially compensated for the damage caused by the drought* [Ahrariiam chastkovo kompensuiut zbytku zavdani posukhoiu], Odessa Regional State Administration: sait. Retrieved from: <https://oda.odessa.gov.ua/agrariyam-chastkovo-kompensuyut-zbytku-zavadni-posuhoiu> [in Ukrainian]
9. *Almost all flood victims in Bukovyna received compensation* [Kompensatsii otrymaly maizhe vsi postrazhdali vid pavodkiv na Bukovyni], UKRINFORM: sait. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3063736-kompensacii-otrimali-majze-vsi-postrazdali-vid-pavodkiv-na-bukovini.html> [in Ukrainian]